

Ebû Said Bahadır Han'ın Atabeyi: Uygur Türk'ü Sevinç Aka

Abu Sa'id Bahadur Khan's Atabeg: Sevinch Aka, An Uyghur Turk

Derya COŞKUN

Erzurum Teknik Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
Erzurum, Türkiye

Department of History, Erzurum
Technical University, Faculty of
Letters, Erzurum, Turkey

ÖZ

Moğolların tarih boyunca birçok coğrafyayı yakıp yıktıkları, harabeye çevirerek toplumların kültürel kimliklerine ciddi zararlar verdikleri bilinmektedir. Siyasi oluşumların kültürel miraslarını yok etmeyi amaç edinmelerinin altında yatan neden, Moğolların kültürel bir derinliğe sahip olmamalarıdır. Bu anlamda Uygurların Moğollar ve bakiyeleri ile yakından temasları, onların kaderinde bir dönüm noktası olmuştur. Devlet içinde belirgin bir şekilde hissedilen Uygur etkisi, Moğol zihniyetinde bazı değişimlerin yolunu açmıştır. Çalışkanlığı ve kültürel doymuşluğu ile karşımıza çıkan Uygurlar, devlet içinde önemli görevlerde yer alarak idari ve bürokratik gelişmelerde baskın bir güç olmuşlardır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde makale, İlhanlı döneminde etkin bir güç olarak karşımıza çıkan ve Olcaytu Han zamanında askeri bir kimliğe sahip olan sonrasında da Ebû Said Bahadır Han'ın eğitiminde atabey olarak görevlendirilen Uygur Türklerinden Sevinç Aka'yı konu edinmektedir.

Anahtar Kelimeler: Olcaytu, Ebû Said Bahadır Han, Sevinç Aka, Uygurlar

ABSTRACT

It is known that the Mongols destroyed many settlements throughout history, turning them into ruins and causing serious damage to the cultural identities of people living in those places. According to an analysis of the reasons underlying why they did not give importance to the cultural heritage of political formations, the primary reason is the fact that the Mongols do not have a deep-rooted culture. In this sense, the close contact of the Uyghurs with the Mongols and their remnants was a turning point in their destiny. The clearly felt Uyghur influence in state affairs paved the way for some changes in the Mongolian mentality. The Uyghurs, who were known for their industriousness and cultural saturation, took part in important positions in the state and became a dominant force in administrative and bureaucratic developments. In this context, this essay deals with Sevinch Aka, an Uyghur Turk, who appeared as an active force in the Ilkhanid period and had a military identity during the time of Olcaytu Khan, and was subsequently assigned as an atabeg for training Abu Sa'id Bahadur.

Keywords: Olcaytu, Ebû Said Bahadır Khan, Sevinç Aka, Uyghurs

Giriş

Göçebe bir yaşam tarzı benimseyen Moğolların Cengiz Han ve bakiyeleri zamanında medenî toplumlara farklı bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir. Bu tavır, özellikle bürokratik işlerde mütevazi, çalışkan, dürüst ve itaatkâr kişilerin (Abu'l Farac II, 1999: 478-479, 636) idari sistem içinde yüksek mevkilerde getirilmesiyle kendini göstermiştir. Medeniyet seviyesi yüksek toplumlar arasında yer alan Uygurların Moğol idari sistemi içinde özellikle yer almaları bu sebeptir (Anonim, 1995: 278; Poppe, 1992: 1-2).

Moğollar, Çin ve Türkistan coğrafyası içerisinde hâkim oldukları yerlerde yerleşik yaşam tarzını benimseyen Uygurların teşkilat yapısından etkilenecek onları model almışlardır (Özyetgin, 2004: 26-27; Poppe, 1992: 1-2). Bu nedenle Moğol idaresi altında hükümdara yol gösterip fikir veren Uygur asıllı danışmanların bulunması olasıdır. Temeli sağlam bir devlet geleneğine sahip olan Uygurlar, Moğollara öncelikle yazıyı ardından da teşkilatlanmayı öğretmişlerdir. Moğolların devletlerarası ilişkilerinde de yine birinci dereceden rol oynayan kesim, Uygur Türkleridir. Onları devlet işlerinde bu derece başarılı kılan sebepler arasında, akrabalık ilişkilerinin güçlü olmasına bağlı olarak her ne sebeple olursa olsun birbirlerini destekleme ve dayanışma içinde olmaları gösterilebilir. Onlara izledikleri bu strateji, kontrolü daima ellerinde tutabilme başarısı kazandırmıştır (Roux, 2002: 36).

Cengiz Han'ın yılda bir kez toplanıp başkanlık ettiği kurultay meclisinde aile efradının yanı sıra Uygur Türklerinin de yer aldığı bilinmektedir. Öyle ki Cengiz'in torunlarından Kubilay'ın Uygur bürokratlarınca destek görmesi (Cahun, 2006: 251; Özyetgin, 2004: 26-27; Taneri, 1981: 144) onların devlet kademelelerinde ne kadar etkin bir güç olduklarını anlamamız açısından önem taşımaktadır. Hatta onların devlet içindeki varlıkları bir gelenek haline gelmiş, Cengiz'in halefleri ve bakiyeleri de bu geleneği sürdürmeye devam etmişlerdir. Moğol Devleti içinde görev yapan emirlerin çoğunluğunun Uygur asıllı olduğu bilinmekte olup idare mekanizmasının içinde şahıstan çok aile mefhumu ile yer aldıkları dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Şişi Baba (Shishi Bakshi) ve ailesi karşımıza çıkmaktadır ki bunlar İlhanlı döneminin en etkin aileleri arasındadır. Sevinç Aka da bu ailenin bir mensubu olmakla beraber gerek Olcaytu gerekse

Geliş Tarihi/Received: 09.02.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 21.06.2022

Yayın Tarihi/Publication Date:
25.01.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Derya COŞKUN
E-posta: derya.coskun@erzurum.edu.tr

Atf: Coşkun, D. (2023) Ebû Said Bahadır Han'ın Atabeyi: Uygur Türk'ü Sevinç Aka. *Turcology Research*, 76, 55-61.

Cite this article: Coşkun, D. (2023) Abu Sa'id Bahadur Khan's Atabeg: Sevinch Aka, An Uyghur Turk. *Turcology Research*, 76, 55-61.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Ebû Said Bahadır Han dönemlerinde dikkat çeken isimlerden biridir. Sevinç Aka hakkında yapılmış herhangi bir müstakil çalışma olmamakla beraber dönemin kaynaklarında verilen bilgiler kısıtlıdır. Bu çalışma, Sevinç Aka'nın kimliği kökeni ve siyasi arenada giyindiği rolleri ortaya koymayı hedeflemektedir.

Sevinç Aka'nın Kimliği Meselesi

Olcaytu Han döneminin önemli devlet adamlarından biri olarak kabul edilen Sevinç Aka, Uygur Türklerinden Sarıca oğlu Şişi Bahşi'nin oğludur (Hafız Ebrû, 1317: 53). Bahşi kelimesinin Sanskritçe Bhiksu' (veya Buxee) dan geldiği düşünülmekte olup aynı zamanda bir unvan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Bahşi kelimesi kâtip anlamına gelmekte olup bunların yasak ve rüsumları (usul-kaide) çok iyi bilen kişiler oldukları bilinmektedir. Devletin bekasını ilgilendiren büyük olaylar dışında devletin sınırları içerisinde her türlü örfi yargılamalara bakmakla mükellef oldukları sanılmaktadır (Nahcivânî, II, 1971: 39-46). Uygur kâtiplerinin yanı sıra Budist rahiplere de bu unvanın verildiği bilinmektedir. Bunun yanı sıra devlet içinde itibar sahibi kişilerin de yine Uygurlar arasında yer aldığı ve bu kişilerin tarihi olayların kaydedilmesinde önemli görevler üstlendikleri bilinenler arasındadır (Yule & Burnell, 1886: 102-104).

Şişi Bahşi, Abaka Han¹ zamanında itimat gören devlet adamlarından biridir. Abaka Han'ın ölümünün ardından başa geçen Argun Han zamanında da ona duyulan güven devam etmiştir. Öyle ki Argun ve Ahmet Teküder arasında yaşanan taht mücadelesinde Noyanların Ahmet Teküder'den yana olduğunu anlayan Şişi Bahşi, Argun Han'ın zarar görmesini engellemek amacıyla tahtı Ahmet Teküder'e bırakması için onu ikna etmiştir². Böylece İlhanlı tahtı için tek aday olan Ahmet Teküder, 26 Muharrem 681/ Mayıs 1282'de bütün Moğol ileri gelenlerinin desteğiyle İlhanlıların yeni hükümdarı olmuştur (Beyânî, 1394: 191-192; Boyle, 1968a: 364-365; İbnü'l İbrî, 1941: 53; Müstevfi, 1362: 593; Reşidüddîn, 2013: 129-130; Roux, 2001: 398; Spuler, 1987: 89). Bu çıkışıyla bile ileri görüşlü bir devlet adamı olduğunu ispatlayan Şişi Bahşi, İlhanlı hâkimiyet mücadelesi içinde yaşanacak olan olası bir kaosu da başlamadan sonlandırmıştır. Onun doğru zamanda yapmış olduğu bu müdahale, her iki hükümdar adayı tarafından da takdir edilmiştir. Böylece olayları tarafsız bir şekilde çözüme ulaştırma yeteneğiyle dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır.

Olcaytu³ Han (703-715/1304-1316) hükümdarlığı sırasında hanın nitelikli emirlerinin adları okunurken Sarıcaoğlu Şişi Bahşi'nin adaletli evladı Sevinç Aka'nın adı beşinci sırada söylenmiştir (Hafız Ebrû, 1317: 53; Kaşânî, 1969: 9). Dönemin kaynakları Sevinç Aka hakkında ayrıntılı bilgi vermemekle beraber onun önemli Uygur Türklerinden biri olduğu hususunda hem fikirdirler (Uyar, 2009: 37).

Sevinç Aka'nın İlhanlı Devleti'ndeki Siyasi Rolü

Sevinç Aka'nın siyasi rollerini değerlendirebilmek için Olcaytu Han dönemi olaylarına hâkim olmak gerekmektedir. Zira Sevinç Aka en faal dönemini onun zamanında yaşamış, Olcaytu Han'ın oğlu Ebû Said'in doğumuna kadar da askeri kimliği ile devlete hizmette bulunmuştur.

Gazan Han İlhanlı tahtına geçtikten kısa bir süre sonra 695/1296 kardeşi Olcaytu'yu Horasan emîrliğine⁴ tayin etti (Hafız Ebrû, 1317: 2). Gazan Han 703/1303 yılı sonbaharında Tebriz'de bulunduğu sırada rahatsızlandı. Kış mevsiminin yaklaşmasıyla 19 Rebiyülevvel 703/31 Ekim 1303 tarihinde hasta bir şekilde Bağdat'a gitmek zorunda kalan Gazan Han (Özgüdenli, 2009: 361; Reşidüddîn, 2013: 298; Yuvalı, 2017: 269), yolda hava şartlarının kötüye gitmesinden dolayı bir süre Hulan Mörân'da⁵ kışlamak zorunda kaldı. Şaban 703/ Mart 1304 sonlarında Hulan Mörân'dan ayrılan Gazan Han, Rey'e hareket ettiği sırada hastalığı ağırlaşınca kardeşi Olcaytu'yu veliaht ilan ettiğini ifade eden bir vasiyetname⁶ hazırlatarak emirlerin buna uymasını istedi (Kaşânî, 1969: 11; Örs, 1992: 56; Reşidüddîn, 2013: 304). Gazan Han vasiyetini söyledikten sonra: *Nicedir düşünüyorum, kendi görüşümle bakıyorum da tacıma ve tahtıma kardeşimden daha laik bir kaim makam ulusun tahtına ondan daha yakışır bir kimsenin oturabileceğini sanmıyorum* (Kaşânî, 1969: 10; Örs, 1992: 56; Özgüdenli, 2009: 366) ifadelerini kullanarak kardeşine duyduğu güveni dile getirmişti. Moğollardaki veraset sistemi incelendiğinde istikrarlı bir veliahtlık sistemi olmasa da bazı hükümdarların ölmeden önce idareyi ele alacak olan şehzadeyi işaret ettikleri görülmektedir (İnalıcı, 1959: 69-93; Kafesoğlu, 2016: 260; Lazslo, 1944: 40-49; Mori, 1978: 213-216; Özgüdenli, 2009: 61; Vernandsky, 1944: 117-118;)⁷. Bu hükümdarlardan biri de hiç şüphesiz Gazan Han'dır. Gazan Han'ın vasiyetnamesine rağmen onun Şevval 703/Mayıs 1304 yılında vefat etmesiyle⁸ (Benâketî, 1348: 470; Ebu'l Fidâ, 1349: 43; Gaffârî 1343: 214; Glastyan, 2005: 156; Kaşânî, 1969: 14) iktidara kimin geleceği hususunda bir takım anlaşmazlıklar çıktı. Olcaytu, Horasan'a tayin edilen şehzadenin veliaht adayı olduğunun farkında olduğundan Gazan Han'ın olası bir ölüm durumunda kısa sürede gelişmelerden haberdar olmak için İlhanlı sarayında bazı casuslar görevlendirmişti. Bu casuslardan biri de Emir Mulay'dı. Gazan Han'ın ölüm haberini hızlı ve gizli bir şekilde Sevinç Aka'ya ulaştıran Emir Mulay (Hafız Ebrû, 1317: 3; Müstevfi, 1362: 606), Alâfireng'in⁹ İlhanlı idaresini ele geçirmek amacıyla harekete geçtiğinden de bahsetmişti. Alâfireng'in hareket geçmesine fırsat vermeyen Sevinç Aka, İlhanlı sarayındaki güçlü emirlerin de desteğini alarak Mazenderân'a doğru ilerledi. 18 Şevval 703/24 Mayıs

1 Moğolca amca anlamına gelmekte olan bu kelime hakkında kaynaklar yetersizdir. Kelimenin anlamı için bk. (Cleaves, 1949: 42-43).

2 Moğol emirlerinden Şişi Bahşi, devlet içinde sözü geçen bazı emirlerin Ahmet Teküder'e meylettiğini fark edince Şehzade Argun'a: *Senin ve bizim hayrımıza olan bu kavmin ve topluluğun arasından canımızı sağ salım kurtarabilmemiz için Ahmet'in padişahlığına razı olmandır* dedi. Askeri anlamda yeterli desteğe sahip olmadığını anlayan Argun, mecburen bu duruma razı oldu. Bu sırada Mengü Timur'un da ölmüş olması tahtın tek varisinin Ahmet Teküder olması sağladı. 26 Muharrem 681/6 Mayıs 1282 tarihinde Ahmet Teküder'in tahta geçmesiyle Şehzade Argun Horasan valiliği ile taltif edildi. Ayrıntılar için bk. (Alan & Kemaloğlu, 2016: 164-165; Erdem, 2004: 104).

3 Moğolca Öljeitei, Öljeitu, Ölziştej, Öziştej şeklinde yazılan bu kelime, şanslı, kutlu, uğurlu manasına gelmektedir. Günümüz Türkçe kaynaklarında Arapça ve Farsça imla kuralları neticesinde *Olcaytu, Olcayto, Ölceytü, Ülceytü, Uljeytu* olarak geçmektedir. (Reşidüddîn, 2013: 150; Rybatzki, 2006: 100; Uyar, 2006: 597).

4 Moğolca Öljeitei, Öljeitu, Ölziştej, Öziştej şeklinde yazılan bu kelime, şanslı, kutlu, uğurlu manasına gelmektedir. Günümüz Türkçe kaynaklarında Arapça ve Farsça imla kuralları neticesinde *Olcaytu, Olcayto, Ölceytü, Ülceytü, Uljeytu* olarak geçmektedir. (Reşidüddîn, 2013: 150; Rybatzki, 2006: 100; Uyar, 2016: 597).

5 *Hulan-Mörân, Hülân Mürân, Ulan-Mören* olarak da ifade edilmekte olup Moğolca Kızıl Nehir anlamına gelmektedir. Bk. (Özgüdenli, 2009: 362; Togan, 2001: 106)

6 Kaşânî eserinde Gazan Han'ın vasiyetine olduğu gibi yer vermiştir. Vasiyetin aslı hakkında ayrıntılı bilgi için bk. (Kaşânî, 1969: 10-14).

7 Bazı İlhanlı hükümdarları bazen oğullarını bazen de kardeşlerini hayatta oldukları dönem içerisinde veliaht tayin etmişlerdir. Muhtemelen bunun sebebi, devlet içinde yaşanacak olası bir kaosu önlemektir. (Özgüdenli, 2009: 61-62).

8 İbnü'l Kesir eserinde Gazan Han'ın zehirlenerek öldürüldüğünü iddia edenler vardır dedikten sonra onun ölüm tarihinin 703 h. yılının 4, 11 veya 13 Şevval'inde olduğunu kaydetmektedir. Bk. (İbnü'l Kesir, 1995: 6735).

9 Alâfireng, Geyhatu'nun çocuğudur. Annesi Celayirli Döndü Hatun olan Alâfireng, Geyhatu'nun hükümdarlık süresinde devlet içinde önemli siyasi roller üstlenmiştir. Veliaht gözüyle bakıldığından olsa gerek onun Horasan bölgesinde şehzade olarak atandığı görülmektedir. Gazan Han'ın hükümdarlık döneminde idareye karşı bir tavır sergileyen Alâfireng, ülke içinde yaşanan bazı sorunlardan faydalanarak kendini affettirmeyi başarmıştır. Gazan Han'ın ölümünden sonra Olcaytu hükümdarlığı için tehdit olarak görülen Alâfireng, 24 Şevval 703/30 Mayıs 1304'de Horasan'da katledilerek ortadan kaldırılmıştır. Bk. (Müstevfi, 1362: 606; Özgüdenli, 2009: 285-287; Reşidüddîn, 2013: 176).

1304 tarihinde Alâfireng Semelga civarında öldürüldü. Böylelikle Olcaytu'nun Han olmasına engel bir sorun da ortadan kaldırılmış oldu (Hafız Ebrû, 1317: 5; Kaşânî, 1969: 21-23; Örs, 1992: 65). Sevinç Aka, yanındaki emirlerle beraber Tebriz'e doğru hareket edip Ucân'a geldi. Onun beraberindekilerin Esen Kutlug, Celayir Hüseyin, Ali Kuşçu gibi Uygur emirleri olduğu tahmin edilmektedir (Hafız Ebrû, 1317: 7; Howorth, 1880: 534; Kaşânî, 1969: 23; Örs, 1992: 66).

Ucân halkı Gazan Han'ın Olcaytu'yu veliht ilan ettiğinden haberdar oldukları için gereken hazırlıkları yapmışlardı (Kaşânî, 1969: 23; Örs, 1992: 66). Sevinç Aka, beraberindeki emirlerle 10 Temmuz 1304 tarihinde Ucân'a geldiğinde burada Gazan Han'ın ölümü münasebetiyle askerlere ve halka yemekler dağıtıldı¹⁰. Moğol geleneklerine uygun olarak da bir kurultay düzenlenmesine karar verilerek bu törende birçok Uygur emirinin yanı sıra Sevinç Aka da yer aldı (Howorth, 1880: 535-536). 19 Temmuz 1304 tarihinde gerçekleşen kurultayda Olcaytu, devlet tacını başına geçirmek suretiyle Han ilan edilip İlhanlı tahtına oturdu¹¹ (Kaşânî, 1969: 24).

İlhanlı Devlet yapısına bakıldığında devlet içinde önemli görevlerde yer alan kişilerin çoğunlukla Uygur Türkleri olduğu görülmektedir. Onlara duyulan güven o kadar belirgindir ki Olcaytu Han'ın oğlu Ebû Said Bahadır'ı, doğumunun hemen akabinde atabey olarak Sevinç Aka'ya emanet etmesi (Khwandamir, 1994: 114; Örs, 1992: 84; Uyar, 2009: 37) bu duruma gösterilebilecek örneklerden sadece biridir.

Ebû Said Bahadır, 8 Zilkâde 704/ 3 Haziran 1305 tarihinde Olcaytu Han'ın dördüncü eşi Hacı Hatundan dünyaya gelmiştir (Örs, 1992: 84; Uyar, 2009: 37). Sevinç Aka ve eşi Oğul Kandî'ya teslim edilen Ebû Said Bahadır, beş yaşında at binmeye başlamış gelecekte İlhanlı tahtına oturmaya hak kazanana kadar da her konuda gereken eğitimi almıştı. Sevinç Aka kendisine verilen askeri görevleri layıkıyla yerine getirmenin yanı sıra Ebû Said Bahadır'ı şehzadeligi süresince de çok yönlü yetiştirmeye çalışmıştı. Sevinç Aka atabey kimliğinin yanı sıra yapılan seferlere de katılmaktaydı. Olcaytu Han'ın Gilân'a düzenlediği sefer bunlardan biridir. Onun hanlığı zamanına kadar İran ve Azerbaycan'da birçok şehir ele geçirilmiş olmasına rağmen Gilân'ın müstakil bir şekilde ortada kalması (Hafız Ebrû, 1317: 10; İbnü'l Kesir, 1995: 6755; Spuler, 1987: 184), hatta burada İlhanlıların temsili olarak vali dahi bulunduramamaları (Spuler, 1987: 122) Gilân'ın en kısa sürede İlhanlı topraklarına katılmasını zorunlu kılmaktaydı (İkbâl, 1384: 388). Bu nedenle 17 Zilhicce 706/19 Haziran 1307 Pazartesi günü Emîr Çoban, Kutluğşâh, Doğan ile Mumen ve bizzat Olcaytu'nun emîr ve kumandasında dört taraftan taarruza başladılar (İbnü'l Kesir, 1995: 6755; Spuler 1987: 122; Şebânkâreî, 1376: 270). İbnü'l Kesir bu seferde İlhanlı ordusunun sayısını 60.000 kişi olarak aktarmaktadır (İbnü'l Kesir, XIV, 1995: 6755). Gilân seferi sırasında Kutluğşâh önce esir alınıp sonra da öldürüldü (Hafız Ebrû, 1317: 13; İkbâl, 1384: 313; Şebânkâreî, 1376: 269). Beklenmedik bu olay karşısında son derece üzülen¹² Olcaytu Han, Gilân'a Emîr Sendâve, Şeyh Behlûl ve Emîr Ebabekir'in içinde bulunduğu yaklaşık 3.000 kişiden oluşan bir takviye güç yolladı (Hafız Ebrû, 1317: 16-17; Howorth, 1880: 540; Khwandamir, 1994: 111; Mirhând, V, 1339: 440-445). Bu emîrler bölgeye gittiklerinde Fûmen, Reşt ve Tûlîm halkı ittifak halinde toplanmış durumdaydı. Moğol ordusunu yenmiş olmanın verdiği cesaretle tekrar savaştan yana tavır aldılar. Tekrar başlayan savaşta iki tarafın da büyük kayıplar verdiği görülmektedir. Bu gelişme dolayısıyla istişare eden Moğol emirleri Olcaytu Han'ı durumdan haberdar ederek yardım istemeyi uygun buldular. Haber kendisine ulaştığında Gilan işinin bu denli uzamasına oldukça canı sıkılan Olcaytu, Emîr Hüseyin ile Sevinç Aka'yı yardım için görevlendirdi (Hafız Ebrû, 1317: 15-17). Bu mücadelede başarı kazanan Sevinç Aka, 6 Safer 708/26 Temmuz 1308 tarihinde Irak-ı Acem taraflarına gönderildi (Kaşânî, 1969: 82). 710/1311 yılında Kutluğşâh'ın kızıyla evlendikten iki yıl sonra Bağdat'ın idaresine görevlendirildi (Hafız Ebrû, 1317: 55; Mirhând, V, 1339: 468; Vassâf, 1959: 610).

6 Cemaziyevvel 714/18 Ağustos 1314 Pazar günü saltanat sancakları avlanmak üzere Ebher tarafına hareket etti. Olcaytu Han'ın Ebher'e gelmesiyle 30 Cemaziyelahir 714/10 Ekim 1314 tarihinde içinde Sevinç Aka'nın da bulunduğu bir toplantı yapıldı. Bu sırada Sevinç Aka, Ebû Said Bahadır ile beraber Ebher'de bulunuyordu. Toplantı sonrasında Sevinç Aka, daha önceden kendisine eğitilmesi için emanet edilen Ebû Said Bahadır'ı babasına teslim etti. Sevinç Aka Ebher'de bulunduğu süre zarfında Ebû Said Bahadır'ı hükümdar olabilecek seviyeye gelene kadar birçok eğitimden geçirmiş, iyi bir idareci olmanın yanı sıra onu başarılı bir asker olarak da hazırlamıştı¹³. Devlet kurma ve yönetme yeteneğine sahip Uygurların bu konudaki tecrübeleri Moğollar ve İlhanlılar tarafından her zaman değerlendirilmiştir ki Ebû Said Bahadır bu örneklerden sadece biridir. Muharrem 715/ Nisan 1315 tarihinde Ebû Said Bahadır, babası tarafından Horasan'a atanmış (Müstevfî, 1362: 609) Sevinç Aka da onun yanında yer alarak *emirü'l-ümeralîğina* nasbedilmişti (Hafız Ebrû, 1317: 60-62; Howorth, 1880: 568; Khwandamir, 1994: 111; Spuler, 1987: 129; Vassâf, 1959: 614). Ayrıca Ebû Said Bahadır ile aynı yaşta olan emirlerde Horasan'da ona eşlik etmişlerdi (Mirhând, 1339: 472). Her ne kadar vezirliğine Abdüllatif¹⁴ atanmışsa da (İkbâl, 1384: 256; Togan, 1997: 707) Olcaytu Han oğlunu tekrardan Sevinç Aka'ya emanet etmiştir (Howorth, 1880: 568).

Sevinç Aka-Emir Çoban Çekişmesi

Olcaytu Han'ın 27 Ramazan 716/13 Aralık 1316'da vefat etmesinin ardından ölüm haberi henüz 12 yaşında olan oğlu Ebû Said Bahadır'a bildirildi. Haberi alan Ebû Said Bahadır beraberine Sevinç Aka'yı da alarak Sultaniye'ye geldi (Hafız Ebrû, 1317: 72, Spuler, 1987: 132). Ebû Said Bahadır'ın Sultaniye'ye geldiği sırada bir süre bekletildiği görülmektedir (Hafız Ebrû, 1317: 72; Uzunçarşılı, 1967: 605). Bu du-

10 Verilen ziyafetin gösterisi ölünün mevkisi ile doğru orantılı olmaktadır. Bu âdette Kırgızlar aş adını verirken Türkler yog demişlerdir. Yog kelimesi Göktürk kitabelerinde geçmektedir. Bk. (İnan, 1968: 121-122).

11 Olcaytu kendisine rakip olabilecek birilerinin olmaması sebebiyle İlhanlı tahtına sorunsuz bir şekilde çıkmış böylece devlet işleri çok kısa sürede yoluna girmiştir. Kaşânî eserinde Olcaytu'nun Alâfireng ve Horkudak'tan gelebilecek tehlikeyi erkenden öngördüğünü ve onları ortadan kaldırarak tahta sorunsuz bir şekilde geçtiğini yazmaktadır. Ona göre Olcaytu zamanında tedbir alınmış olsaydı tahta geçişi sırasında selefleri gibi sancılı ve kanlı birçok olayla karşılaşabilirdi. Bk. (Kaşânî, 1969: 29).

12 İlhanlı dönemi kaynaklarının Olcaytu'nun Kutluğşâh'ın ölümüne duyduğu üzüntüyü anlatmalarına rağmen İbnü'l Kesir bunun tam tersini savunmaktadır. Ona göre Kutluğşâh Olcaytu'yu öldürmeyi planladığı için ondan kurtulması Olcaytu cephesinde sevinçle karşılanmıştır. Hâlbuki Kutluğşâh'ın öldürülmesinde parmağı olan emirlerin Olcaytu tarafından yargılanıp öldürülmeleri göz önüne alındığında bu bilginin yanlış olma ihtimali artmaktadır. Bk. (İbnü'l Kesir, XIV: 6755).

13 Müslüman bir çevrede yetişerek İslami eğitimler alan Ebû Said Hanefî mezhebine mensuptur. Diğer Moğol hanlarından farklı olarak Budizm, Hristiyanlık gibi İslâm'ın dışındaki dinlerin etkisinden münkenk olduğunca uzak durmuştur. Bk. (Akkuş, 2020: 251-252, Yuvalı, 1994: 218).

14 Abdüllatif, Reşidüddin'in oğlu olmanın yanı sıra Reşidüddin zamanında babadan oğula geçen bir vezirlik sisteminin varlığından bahsetmek mümkündür. Bk. (Hafız Ebrû, 1317: 171). Çoban el-nayin, *el Kebir, Naib-i Memleket-i el-Moğol*, gibi unvanlara sahip Emir Çoban'ın Gazan Han zamanında yıldızının parladığı görülmektedir. Olcaytu Han'ın güvenini kazanarak yoluna hız kesmeden devam eden Emir Çoban, Ebû Said Bahadır Han döneminde ise siyasi anlamda oldukça güçlenmiştir. Bk. (Grousset, 2003: 426; Şebânkâreî, 1376: 285).

ruma neden olarak Sevinç Aka ve Emir Çoban¹⁵ arasında yaşanan rekabet gösterilmektedir. Her iki emir arasında yaşanan mücadele- nin farkında olan ve Sevinç Aka'nın devlet içindeki gücünü dengelemek isteyen bazı Noyanlar, Emir Çoban'a destek vermişlerdir. Buna mukabil Sevinç Aka da Emir Çoban'ın her hareketi ve konuşmasından haberdar olmak için Zanbarî isimli bir Noyan'ı görevlendirmiştir. Sonrasında yaşanan olaylar Sevinç Aka ve Emir Çoban arasında bir türlü bitmeyecek olan iç mücadelelere neden olmuştur (Howorth, 1880: 585).

Nihayetinde tahta çıkma töreni gerçekleşmiş Moğol geleneklerine uygun olarak gerçekleştirilen bu törende Sevinç Aka, Ebû Said Bahadır'ın yanında yer almıştı. Sultaniye'de yapılan kurultay sonrasında Safer 716/Nisan-Mayıs 1317 tarihinde bir kolundan Sevinç Aka, diğer kolundan ise Emir Çoban'ın tuttuğu Ebû Said Bahadır İlhanlı tahtına oturdu (Hafız Ebrû, 1317: 73; Khwandamir, 1994: 113; Aksarayî, 2000: 251). Her iki emirin bu tavrı bile aralarında yaşanan rekabeti gözler önüne sermektedir. Emirler arasındaki mevkii mücadelesinde Horasan'dan gelen Noyanlar, Sevinç Aka'yı; Sultaniye 'de bulunanlar ise Emir Çoban'ı desteklemeye başladılar (Mirhând, 1339: 489; Semerkândî, 1372: 18).

Olçaytu Han, halefi olarak Ebû Said Bahadır'ı atadığı dönemde Reşîdüddîn ve Taceddin Ali Şâh görevlerine devam ederken Esen Kutluğ da yardımcı olarak görevlendirildi (Beyânî, 1394: 248; Boyle, 1968a: 406-407; Howorth 1880: 573; İkbâl, 1312: 325). Olçaytu Han her ne kadar oğlunun eğitimini Sevinç Aka'ya bırakmış olsa da sonrasında oğlunu Emir Çoban'a emanet ettiği görülmektedir (Vassâf, 1959: 716). Bu yaklaşım ve Ebû Said Bahadır'ın küçük yaşta olması hasebiyle yetenekli emirlere emanet edilmesi durumu, tahtı idare ettiği süre zarfında bu emirlerin baskın bir güç olarak devlet idaresinde yer almaları durumunu doğuracaktır (İbnü'l Kesir, XIV, 1995: 146-147). Gerçek şu ki Emir Çoban emirü'l ümeralığa getirildikten sonra devlet içinde kendisi için tehlike oluşturabilecek bazı emirleri çeşitli bahaneler öne sürerek öldürtmüştü, bu durum emirlerin kısa sürede Emir Çoban'a bağlılıklarını bildirmelerini sağlamıştı (Howorth, 1880: 132; Semerkândî, 1372: 13; Spuler, 1987: 129). Tüm bu gelişmelerden rahatsız olan Sevinç Aka, Ebû Said'in askeri ve idari anlamda yetişmesinde birinci dereceden rol oynayan kişi olması hasebiyle emirü'l ümeralığın kendisine verilmesini bekliyordu. Fakat beklentisinin aksine görev kendisine verilmemesinden atabey görevine devam etmiştir (Hafız Ebrû, 1317: 73; Müstevfî, 1362: 612; Semerkândî, 1372: 60; Vassâf, 1959: 623-630).

Ebû Said Bahadır'ın han olmasıyla başlayan Sevinç Aka-Emir Çoban mücadelesinin uzun süre devam ettiği görülmektedir. Bu çekişmede en dikkat çekici durum, Vezir Tâceddîn Ali Şah'ın, Emir Çoban; Reşîdüddîn'in ise Sevinç Aka'yı desteklemiş olmalarıdır (Browne, 1920: 52; Khwandamir, 1994: 114; Togan, 1997: 707). Elbette bu tercihe Taceddin Ali Şah ve Reşîdüddîn arasındaki anlaşmazlığın yön verdiği tahmin edilmektedir. Zira Ebû Said Bahadır'ın Sultaniye'ye girişi sırasında Reşîdüddîn'in kendisi yerine oğlunu göndermesine bozulan Sevinç Aka'nın Reşîdüddîn'e tepki göstermesi vezirin Emir Çoban'a meyletmesine neden olmuştu. Ne var ki bu emirler arasındaki mücadelenin galibi Emir Çoban'dır (Nebe-î, 1352: 129).

Her ne kadar Reşîdüddîn, Sevinç Aka'ya kızarak Emir Çoban'ı desteklemiş olsa da kısa bir süre sonra ondan büyük bir darbe yiyecektir. Zira Tâceddîn Ali Şah ve Emir Çoban Reşîdüddîn aleyhine harekete geçerek onu Han'ın gözünden düşürmeyi başarmışlardır. Olçaytu Han'ın zehirlenmesinde ilgisi olmakla suçlanan Reşîdüddîn yargılanmış ve sonucunda da Emir Çoban'ın müdahalesiyle oğlu İzzeddin İbrahim ile birlikte suçlu bulunarak 17 Cemaziyülevvel 718/ 17 Temmuz 1318 tarihinde Ebher yakınlarında idam edilmiştir (Boyle, 1968a: 407; İkbâl, 1312: 326-327; Yuvalı, 2017: 281).

Sevinç Aka Reşîdüddîn'in kendisine cephe almasına rağmen görevinden azledilerek yargılanmasına razı değildi. Bu olaylar yaşandığı sırada hasta olan Sevinç Aka, Sultaniye'den Tebriz'e gitti. Oradan Ebû Said Bahadır Han ile Bağdat'a geçtiği sırada Zilkade 717/Ocak-Şubat 1318 tarihinde vefat etti (Ayan, I, 2016: 32-33; Hafız Ebrû, 1317: 78; Müstevfî, 1362: 613; Sümer, 1969: 18). Onun ölümüne üzülen genç hükümdar Ebû Said Bahadır Han mezarını Sultaniye'ye nakletti¹⁶ (Howorth, 1880: 588).

Sonuç

605/1209 yılında Uygur İdikut'un kendi isteği doğrultusunda Cengiz Han'a tabiiyeti, bu devletin sonu olmamış aksine Moğol idari sisteminde uzun soluklu yer edinmelerini sağlamıştır. Moğolların her ne kadar istilacı bir yapıları varsa da onlar etkileşim halinde oldukları toplumların ki özellikle medeniyet anlamında ileri toplumların kültürel değerlerine zarar vermemişlerdir. Onları asimile etme gibi bir düşünceye de sahip olmamışlardır. Aksine Uygur kökenli yetenekli devlet adamları ve idarecileri devletin en önemli kademelerine getirerek onlara gereken değeri vermişlerdir. Bu değer tek taraflı olmamış bu bağlamda Uygur asıllı bürokrat ve emirler de Moğolları ihya etmeyi bilmişlerdir. Karşılıklı gelişen bu sirkülasyondan her iki tarafın da memnuniyeti, Uygur kökenli idarecilerin mütevazı, çalışkan ve işini bilen kişilerin varlığı ile mümkün olmuştur. Cengiz Han ile başlayan devlet içinde Uygur asıllı kişilere önemli görevler verilmesi durumu, İlhanlılarla zirveye tırmanmış sadece idareci kimliği ile değil Hanlar, şehzadelerin yetiştirilmesi için de atabey olarak yine onlara öncelik vermişlerdir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde özellikle askeri kimliğinin yanı sıra atabey olarak karşımıza çıkan Sevinç Aka dikkat çekmektedir. Gazan Han, Olçaytu ve Ebû Said Bahadır olmak üzere üç farklı han döneminde görev yapmış olan Uygur Türkü Sevinç Aka, İlhanlı hükümdarlarına sağladığı katkılar dolayısıyla önem arz etmektedir. Sevinç Aka'nın toprak kazanımı noktasında gerçekleştirilen askeri hareketlerde de yer alması, Uygur Türklerinin çok yönlülüğünün bir sonucu olsa gerektir. Dönemin siyasi çalkantıları emirler arası yaşanan entrikaların fazlasıyla göze çarptığı Ebû Said Bahadır Han döneminde devletin bekası ve düzeni adına isteklerini ötelemeyi başararak profesyonel bir tavır sergileyen Sevinç Aka, kendisine verilen her görevi layıkıyla yerine getirmeyi bilmiştir. Bu nedenle olsa gerektir Sevinç Aka'nın ölümü Ebû Said Bahadır Han'da derin bir üzüntüye neden olmuştur. Ne de olsa Sevinç Aka ona atabeylik yapmış ve onu çok yönlü olarak yetiştirerek İlhanlı idaresine kazandırmıştır.

15 Çoban el-nayin, *el Kebir, Naib-i Memleket-i el-Moğol*, gibi ünvanlara sahip Emir Çoban'ın Gazan Han zamanında yıldızının parladığı görülmektedir. Olçaytu Han'ın güvenini kazanarak yoluna hız kesmeden devam eden Emir Çoban, Ebû Said Bahadır Han döneminde ise siyasi anlamda oldukça güçlenmiştir. Bk. (Grousset, 2003: 426; Şebânkâreî, 1376: 285).

16 Handmîr ölüm tarihini 20 Zilkade 717/24 Ocak 1318 olarak vermektedir. Bk. (Khwandamir, 1994: 114).

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares that they have no competing interest.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Abû'l-Farac, G. (Bar Habreus). (1999). *Abû'l-Farac Tarihi*. (çev. Ö. R. Doğrul), I-II. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Akkuş, M. (2020). *Moğollarda Din ve Siyaset*. Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Aksarıyî, K. M. (2020). *Müsâmeretü'l-Ahbâr ve Müsâyeretü'l-Ahyâr*. (çev. M. Öztürk), Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Alan, H. & Kemalöğlü, İ., (2016). *Avrasya'nın Sekiz Asrı Çengizoğulları*. Ötüken Yayınları.
- Anonim. (1995). *Moğolların Gizli Tarihi*. "Manghol-un niuça tobça'an" (Yüan-ch'ao pishi)". (çev. A. Temir), TTK Yayınevi.
- Ayan, E. (2016). İlhan Olcaytu Devrine Ait İki Fermân. *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 24-25.
- Banâketî, (1348). *Ravzatü Ulu'l-Elbab fî Marifetü't-Tevârîh ve'l-Ensâb (Târîh-i Benâketî)*. (haz. C. Şe'âr), Silsile-i İntişarat-ı Asar-ı Milli, 44.
- Beyânî, Ş. (1394). *Mogûlân ve Hukûmet-i İlhânî der-İrân*. Sâzmân-ı Mütâlâa ve Tedvîn-i Kutûb-i Ulûm-i İnsânî Dânişgâhâ (Semt) Merkez-i Tahkîk ve Tov-se'e-i Ulûm-i İnsânî.
- Boyle, J. A., (1968). *Dynastic and Political History of the İl-khâns: The Saljuq and Mongol Period History of Iran*". (V.5, ed. J.A. Boyle), Cambridge University. <https://doi.org/10.1017/CHOL9780521069366.005>
- Browne, E. G. A. (1920). *History of Persian Literature Under Tartar Dominion (A.D.1265-1502)*. Cambridge University Press.
- Cahun, L. (2006). *Asya Tarihinin Giriş Kökenlerinden 1405'e Türkler ve Moğollar*. (çev. S. İ. Kaya). Seç Yayın Dağıtım.
- Cleaves, F. W. (1949). The Mongolian Names and Terms in The History of The Nation of The Archers by Grigorof Akanc. *Harvard Journal of Asiatic Studies*, 12(3/4) (December), 400-443. <https://doi.org/10.2307/2718097>
- Ebu'l-Fidâ, (1349). *Takvîmu'l-Buldân*. (çev. 'A. M. Âyetî), Tahran.
- El-Kaşânî, (1969). *Tarih-i Olcaytu*. Mehin Hamblî.
- El-Kutbî (1954) *Târîkh-ı Shaikh Uwais door. Johannes Baptist Van Loon*, Uitgeverij Excelsior, Gravenhage.
- Erdem, İ. (2004). İlhanlılarda Ahmet Teküdar Dönemi ve Selçuklular. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 23(35), 103-111. https://doi.org/10.1501/Tarar_0000000184
- Glastyan, A. G. (2005). *Ermeni Kaynaklarına Göre Moğollar*. (çev. İ. Kamalov), Yeditepe Yayınevi.
- Grousset, R. (2003). *Bozkır İmparatorluğu: Attila-Cengiz Han-Timur*. (çev. M. Reşat Uzmen), Ötüken Yayınları.
- Hafız Ebrû, (1317). *Zeyli Cevamiu't-Tevarih*. Tahran.
- Hayton, K. (2015). *Doğu Ülkeleri Tarihinin Altın Çağı*, Çev. Altay Tayfun Özcan, İstanbul: Selenge Yayınları.
- Howorth, H. H. (1880). *History of the Mongols from the 9th to the 19th Century, III*. Cosimo Classics.
- İbnü'l İbrî, (1941). *Tarihi Muhtasarüddüvel*. (çev. Ş. Yaltkaya). İstanbul Maarif Matbaası.
- İbnü'l Kesir, (1995). *El-Bidaye ve'n-Nihaye*, I-XV. (çev. M. Keskin), Çağrı Yayınları.
- İkbâl, A. (1312). *Tarih-i Mufassal-ı İran Moğol İstilasından Meşrutiyet'in İlanına Kadar, I-IV*. İntişarat-ı Hayyam.
- İkbâl, A. (1314). *Târîh-i Moğol (Ez Hamle-i Cengiz Han ta Teşkil-i Devlet-i Timuri)*. Tahran: Moesese-i İntişarat-ı Emîr-i Kebir.
- İnalıcık, H. (1959). Osmanlılarda Saltanat Veraseti Usulü ve Türk Hâkimiyet Telâkikiyle İlgili. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 69-93. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000000457
- İnan, A. (1968). "Manas Destanında Aş-Yog Merasımı". *Makaleler ve İncelemeler*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Gaffârî, (1343). *Târîh-i Cihân Ârâ*. Muctebâ Minovî.
- Kafesoğlu, İ. (2016). *Türk Milli Kültürü*. Ötüken Yayınları.
- Khwandamir. (1994). *Habibu's-Siyar, III*, (çev. W. M. Thackston, ed. Ş. Tekin & G. A. Tekin), Harvard University Press.
- Lazslo, F. (1944). Kağan ve Ailesi. *Türk Hukuk Tarihi Dergisi*, 1, 37-50.
- Mirhând, (1339). *Tarih-i Ravzatu's-Safa. Abbas Perviz*.
- Mori, M. (1978). Kuzey Asya'daki Eski Bozkır Devletlerinin Teşkilatı. *Tarih Enstitüsü Dergisi*, 9, 209.
- Müstevfi, H. K. (1362). *Tarih-i Güzide*. Abdu'l Huseyn Neva'i.
- Nahcivânî, H. (1971). *Düstürü'l-Katib Fi Ta'yînu'l-Meratib, I-II*. Abdülkerim Alizade.
- Nebeî, E. F. (1352) *Çopanıyan Der Tarih-i İlhanıyan Ya Tarih-i Al-i Çopan*. Tahran.
- Örs, D. (1992). *Târîh-i Olcaytu (Çeviri ve İnceleme)*. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özğüdenli, O. G. (2009). *Gazan Han ve Reformları*. Kaknüs Yayınları.
- Özyetgin, A. M. (2004). *Eski Türk Vergi Terimleri*. KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı.
- Poppe, N. (1992). *Moğol Yazı Dilinin Grameri*. (çev. G. Karaağaç), Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Reşîdüddîn F. (2013). *Camiü't-Tevârîh (İlhanlılar Kısmı)*. (çev. İ. Aka & M. Ersan), Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Roux, J. P. (2001). *Moğol İmparatorluğu Tarihi*. (çev. A. Kazancıgil & A. Bereket), Kabalıcı Yayınları.
- Roux, J. P. (2002). *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*. (çev. A. Kazancıgil), İşaret Yayınları.
- Rybatzki, V. (2006). *Die Personennamen und Titel der Mittelenglischen Dokumente*. Helsinki.
- Semerkindî, K. Â. (1372). *Matlâu's-Sâdeyn ve Mecmau'l-Bahreyn, I*. Abdülhuseyn Nevâi
- Spuler, B. (1987). *İran Moğolları Siyaset, İdare ve Kültür İlhanlılar Devri, 1220-1350*. (çev. C. Köprülü), TTK Yayınları.
- Sümer, F. (1969). *Anadoluda Moğollar. Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, 1.
- Şebânkâreî, (1376) *Mecma'ül-Ensâb*. (haz. M. H. Muhaddis), Muessese-i İntişarat-ı Emîr-i Kebir.
- Tanerî, A. (1981). *Türk Devlet Geleneği: Töre*. Devlet Yayınevi.
- Togan, A. Z. V. (1997). "Reşideddin". İA, C. IX, Eskişehir: MEB Yayınları.
- Togan, A. Z. V. (2001). "Azerbaycan", İA, C. II, Eskişehir: MEB Yayınları, ss. 91-118.

- Uyar, M. (2009). İlhanlı (İran Moğolları)Ordusunda Hiyerarşi Askerî Yetkiler ve Nitelikleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XLIX, 33-47. https://doi.org/10.1501/Dtcfder_0000001202
- Uyar, M. (2016). İlhan Ölceytü'ye Verilen Harbende İsmnin Kökeni ve Anlamı Hakkında Yeni Bir Yaklaşım. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 31(2), 595-607. <https://doi.org/10.18513/egetid.282840>
- Uzunçarşılı, İ. H. (1967). Emir Çoban Soldoz ve Demirtaş. *Bellekten*, XXXI, 124.
- Vassaf, (1959). *Tecyizetu'l-Emsar ve Tecyizetu'l-A'sar*. M. İsfahanî.
- Vernandsky, G. (1944). Cengiz Han Yasası. *Türk Hukuk Tarihi Dergisi*, I, 107-132.
- Yule, H. & Burnell, Coke, A. (1886). *A Glossary of Anglo-Indian Colloquial Words and Phrases, and of Kindred Terms*. London.
- Yuvalı, A. (1994). "Ebu Said Bahadır Han". *TDV İslâm Ansiklopedisi*, X, 218-19.
- Yuvalı, A. (2017). *İlhanlı Tarihi, 1*. Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Structured Abstract

It is known that the Mongols destroyed many settlements throughout history, turning them into ruins and causing serious damage to the cultural identities of people living in those places. According to an analysis of the reasons underlying why they did not give importance to the cultural heritage of political formations, the primary reason is the fact that the Mongols do not have a deep-rooted culture. In this sense, the close contact of the Uyghurs with the Mongols and their remnants was a turning point in their destiny. The clearly felt Uyghur influence in state affairs paved the way for some changes in the Mongolian mentality. The Uyghurs, who were known for their industriousness and cultural saturation, took part in important positions in the state and became a dominant force in administrative and bureaucratic developments. In this context, this essay deals with Sevinch Aka, an Uyghur Turk, who appeared as an active force in the Ilkhanid period and had a military identity during the time of Olcaytu Khan, and was subsequently assigned as an atabeg for training Abu Sa'id Bahadur.

It is seen that the Mongols, who adopted a nomadic lifestyle, showed a different approach to civilized societies during the time of Genghis Khan and his descendants. This attitude manifested itself especially in bureaucratic professions, with the promotion of humble, hardworking, honest and obedient people to high positions in the administrative system. This is why the Uyghurs, who are among the civilizations civilised, were especially included in the Mongolian administrative system. The Mongols were influenced by the organizational structure of the Uyghurs, who adopted the settled life style in the places they dominated in the geography of China and Turkistan, and took them as a model. For this reason, it is possible that under the Mongol rule there were advisers of Uyghur origin who gave advice and guidance to the ruler. Uyghurs, who have a solid state tradition, first taught the Mongols to write and then to organize. The section that played a first-degree role in the interstate relations of the Mongols was the Uyghur Turks. One of the reasons that made them so successful in state affairs was that they supported each other and showed solidarity for whatever reason, depending on their strong kinship relations. This strategy they followed gave them the success of always keeping the control in their hands. It is known that in addition to family members, Uyghur Turks also took part in the quriltai, which Genghis Khan convened and chaired once a year. So much so that Kubilay, one of Cengiz's grandchildren, was supported by Uyghur bureaucrats, and it is important for us to understand how effective they were at state levels. In fact, their existence in the state became a tradition, and Cengiz's successors and remnants continued this tradition. It is known that the majority of the emirs working in the Mongolian State were of Uighur origin, and it is noteworthy that they took place in the administrative mechanism with the concept of family rather than individual. In this context, we come across Shishi Baba (Shishi Bakshi) and his family. It turns out that they were among the most influential families of the Ilkhanid period. Although Sevinch Aqa was a member of this family, he was one of the prominent names in both Olcaytu and Abu Said Bakhadir Khan periods. Although there is no independent study about Sevinç Aka, the information given in the sources of the period is limited. This study aims to reveal Sevinch Aqa's identity, origins and roles in the political arena.